Vrijheid van meningsuiting en informatie

Toelichting

1. Dit artikel gaat over het recht op vrijheid van meningsuiting zoals vastgelegd in **het EVRM** . Het Hof heeft in zijn **jurisprudentie** bevestigd datdat artikel 10 volledig van toepassing is op internet. Het recht op vrijheid van meningsuiting omvat het recht om vrijelijk meningen, standpunten en ideeën te uiten en om ongeacht grenzen informatie te zoeken, te ontvangen en door te geven. Internetgebruikers moeten vrij zijn om hun politieke overtuigingen en hun religieuze en niet-religieuze opvattingen te uiten. Dit laatste betreft de uitoefening van het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst zoals verankerd in artikel 9 EVRM. Vrijheid van meningsuiting is niet alleen van toepassing op "informatie" of "ideeën" die gunstig worden ontvangen of als onschuldig of onverschillig worden beschouwd, maar ook op beledigend, schokkend of verontrustend.

2. De uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting door internetgebruikers moet worden afgewogen tegen het recht op bescherming van de reputatie. Het Hof heeft in een aantal zaken geoordeeld dat dit een recht is dat wordt beschermd door artikel 8 EVRM betreffende de eerbiediging van het privéleven. Het Hof heeft geoordeeld dat de door de artikelen 8 en 10 gegarandeerde rechten principieel gelijkwaardig worden gerespecteerd. Het is van oordeel dat wanneer het recht op vrijheid van meningsuiting wordt afgewogen tegen het recht op eerbiediging van het privéleven, de relevante criteria bij de afweging de volgende elementen omvatten: bijdrage aan een debat van algemeen belang, hoe bekend de betrokkene is, het onderwerp van het rapport, het eerdere gedrag van de betrokkene, de methode om de informatie te verkrijgen en de waarheidsgetrouwheid ervan, de inhoud, vorm en gevolgen van de publicatie en de zwaarte van de opgelegde sanctie. Daarom specificeert de Gids dat de internetgebruiker rekening moet houden met de reputatie van anderen, inclusief hun recht op privacy.

3. Er zijn uitingen die niet in aanmerking komen voor bescherming op grond van artikel 10 **EVRM** , zoals haatzaaien. Het Hof heeft geoordeeld dat bepaalde uitingsvormen die neerkomen op haatzaaien of die de fundamentele waarden van het EVRM ontkrachten, zijn uitgesloten van de bescherming die wordt geboden door artikel 10 van het Hof. In dit verband past het Hof artikel 17 EVRM toe. Hoewel er geen universeel aanvaardbare definitie van haatspraak bestaat, heeft het Comité van Ministers van de Raad van Europa verklaard dat de term " **haatspraak**" wordt opgevat als alle uitingsvormen die rassenhaat, vreemdelingenhaat, antisemitisme of andere vormen van haat op basis van onverdraagzaamheid verspreiden, aanzetten, bevorderen of rechtvaardigen, met inbegrip van: onverdraagzaamheid die wordt uitgedrukt door agressief nationalisme en etnocentrisme, discriminatie en vijandigheid jegens minderheden , migranten en mensen van allochtone afkomst." Paragraaf 2 van de paragraaf over vrijheid van meningsuiting geeft beknopte informatie die voor de gebruiker in eenvoudige taal is geformuleerd met betrekking tot het punt dat haatzaaien niet wordt behandeld op grond van artikel 10 van het EVRM. Deze paragraaf probeert niet in juridische termen uit te leggen op welke verschillende manieren artikel 10 en artikel 17 EVRM van toepassing kunnen zijn op haatzaaiende uitlatingen.

4. Gebruikers hebben het recht om informatie op internet te ontvangen en door te geven, met name om inhoud via internet te creëren, hergebruiken en verspreiden. Het Hof heeft de relatie tussen de bescherming van intellectuele eigendom en de vrijheid van meningsuiting onderzocht in het kader van strafrechtelijke veroordelingen voor inbreuken op het auteursrecht. Het Hof heeft dergelijke veroordelingen beschouwd als inbreuken op het recht op vrijheid van meningsuiting die om gerechtvaardigd te worden door de wet moeten worden voorgeschreven, het legitieme doel moeten nastreven om de rechten van anderen te beschermen en als noodzakelijk worden beschouwd in een democratische samenleving. Het delen of anderen laten delen van bestanden op internet, zelfs auteursrechtelijk beschermd materiaal en voor winstoogmerk, valt onder het recht om informatie te ontvangen en door te geven zoals bepaald in artikel 10 van het EVRM. Dit is een recht dat niet absoluut is en daarom moet enerzijds het belang van het delen van informatie worden afgewogen tegen het belang van de bescherming van de rechten van auteursrechthebbenden. Het Hof heeft benadrukt dat intellectuele eigendom de bescherming geniet die wordt geboden door artikel 1 van het Protocol bij het EVRM. Het is dus een kwestie van een afweging maken tussen twee concurrerende belangen die beide worden beschermd door het EVRM.

5. De aanbeveling van het Comité van Ministers aan zijn lidstaten om de **waarde van het internet voor** de **openbare dienst** te bevorderen, bevat specifieke richtlijnen voor maatregelen en strategieën met betrekking tot vrijheid van communicatie en creatie op internet, ongeacht grenzen. Er moeten met name maatregelen worden genomen om, waar passend, "hergebruik" van internetinhoud te vergemakkelijken, dat wil zeggen het gebruik van bestaande bronnen voor digitale inhoud om toekomstige inhoud of diensten te creëren op een manier die verenigbaar is met de eerbiediging van intellectuele-eigendomsrechten .

6. Paragraaf 4 geeft een algemeen overzicht van de eisen waaraan beperkingen van het recht op vrijheid van meningsuiting moeten voldoen. Op grond van artikel 10 EVRM hebben de lidstaten de primaire plicht om zich niet te mengen in de communicatie van informatie tussen natuurlijke personen, zowel rechtspersonen als natuurlijke personen. Het Hof heeft bevestigd dat de effectieve uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting ook positieve maatregelen van bescherming kan vereisen, zelfs op het gebied van betrekkingen tussen individuen. De verantwoordelijkheid van de staat kan ontstaan als gevolg van het niet vaststellen van passende nationale wetgeving. Een schending van het EVRM kan ook worden vastgesteld wanneer de interpretatie door een nationale rechter van een rechtshandeling, of het nu een onderhandse overeenkomst, een openbaar document, een wettelijke bepaling of een administratieve praktijk is, onredelijk, willekeurig,

7. Vrijheid van meningsuiting is geen absoluut recht en kan aan beperkingen worden onderworpen. Inmenging in de vrijheid van meningsuiting moet worden gezien als elke vorm van beperking afkomstig van een autoriteit die openbare macht en taken uitoefent of in openbare dienst handelt, zoals rechtbanken, parketten, politie, rechtshandhavingsinstanties, inlichtingendiensten, centrale of lokale raden, overheidsdepartementen, besluitvormende organen van het leger en openbare professionele structuren.

8. In overeenstemming met artikel 10, tweede lid, van het EVRM moet elke inmenging bij wet worden voorgeschreven. Dit betekent dat de wet toegankelijk, duidelijk en voldoende nauwkeurig moet zijn om individuen in staat te stellen hun gedrag te reguleren. De wet moet voldoende waarborgen bieden tegen onrechtmatige beperkende maatregelen, waaronder effectieve controle door een rechtbank of een andere onafhankelijke rechterlijke instantie. Een inmenging moet ook een legitiem doel nastreven in het belang van de nationale veiligheid, de territoriale integriteit of de openbare veiligheid, het voorkomen van wanorde of misdaad, het beschermen van de gezondheid of de goede zeden, het beschermen van de reputatie of rechten van anderen, het voorkomen van de openbaarmaking van in vertrouwen ontvangen informatie, of voor het handhaven van het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht. Deze lijst is uitputtend, maar de interpretatie en reikwijdte ervan evolueert met de jurisprudentie van het Hof. Ook in een democratische samenleving moet een inmenging noodzakelijk zijn, wat inhoudt dat moet worden aangetoond dat er een dringende maatschappelijke behoefte aan bestaat, dat het een legitiem doel nastreeft en dat het het minst beperkende middel is om dat doel te bereiken. Deze vereisten zijn samengevat in een taal die voor de gebruiker toegankelijk is, dwz eventuele beperkingen van de vrijheid van meningsuiting mogen niet willekeurig zijn en moeten een legitiem doel nastreven in overeenstemming met het EVRM, zoals onder meer de bescherming van de nationale veiligheid of de openbare orde, volksgezondheid of goede zeden en moeten de mensenrechtenwetgeving naleven. Ook in een democratische samenleving moet een inmenging noodzakelijk zijn, wat inhoudt dat moet worden aangetoond dat er een dringende maatschappelijke behoefte aan bestaat, dat het een legitiem doel nastreeft en dat het het minst beperkende middel is om dat doel te bereiken. Deze vereisten zijn samengevat in een taal die voor de gebruiker toegankelijk is, dwz eventuele beperkingen van de vrijheid van meningsuiting mogen niet willekeurig zijn en moeten een legitiem doel nastreven in overeenstemming met het EVRM, zoals onder meer de bescherming van de nationale veiligheid of de openbare orde, volksgezondheid of goede zeden en moeten de mensenrechtenwetgeving naleven. Ook in een democratische samenleving moet een inmenging noodzakelijk zijn, wat inhoudt dat moet worden aangetoond dat er een dringende maatschappelijke behoefte aan bestaat, dat het een legitiem doel nastreeft en dat het het minst beperkende middel is om dat doel te bereiken. Deze vereisten zijn samengevat in een taal die voor de gebruiker toegankelijk is, dwz eventuele beperkingen van de vrijheid van meningsuiting mogen niet willekeurig zijn en moeten een legitiem doel nastreven in overeenstemming met het EVRM, zoals

onder meer de bescherming van de nationale veiligheid of de openbare orde, volksgezondheid of goede zeden en moeten de mensenrechtenwetgeving naleven.

9. Nadere informatie over garanties die aan internetgebruikers moeten worden geboden wanneer er beperkingen zijn op het recht op vrijheid van meningsuiting online, is opgenomen in de volgende paragrafen van de memorie van toelichting. Blokkeren en filteren zijn voorbeelden van dergelijke beperkingen die kunnen neerkomen op schendingen van de vrijheid van meningsuiting. Enkele algemene beginselen met betrekking tot **blokkering en filtering** zijn gebaseerd op de jurisprudentie van het Hof of andere relevante normen die door het Comité van Ministers zijn aangenomen.

10. Nationale algemene **blokkerings- of filtermaatregelen** mogen alleen door overheidsinstanties worden genomen als de filtering betrekking heeft op specifieke en duidelijk identificeerbare inhoud, op basis van een besluit over de onwettigheid ervan door een bevoegde nationale autoriteit die kan worden getoetst door een onafhankelijke en onpartijdige rechtbank of regelgevende instantie in overeenstemming met de vereisten van artikel 6 EVRM. Overheidsinstanties moeten ervoor zorgen dat alle filters zowel voor als tijdens hun implementatie worden beoordeeld om ervoor te zorgen dat hun effecten in verhouding staan tot het doel van de beperking en dus noodzakelijk zijn in een democratische samenleving, om ongerechtvaardigde blokkering van inhoud te voorkomen.

11. Maatregelen die zijn genomen om specifieke internetinhoud te blokkeren, mogen niet willekeurig worden gebruikt als middel om informatie op internet algemeen te blokkeren. Ze mogen geen neveneffect hebben door grote hoeveelheden informatie ontoegankelijk te maken, waardoor de rechten van internetgebruikers aanzienlijk worden beperkt. Ze zouden bij wet moeten worden voorgeschreven. Er moet strikte controle zijn op de reikwijdte van blokkering en effectieve rechterlijke toetsing om elk machtsmisbruik te voorkomen. De rechterlijke toetsing van een dergelijke maatregel moet een afweging maken tussen de tegenstrijdige belangen die op het spel staan, een afweging maken en bepalen of er een minder ingrijpende maatregel kan worden genomen om de toegang tot bepaalde internetinhoud te blokkeren. De vereisten en **principes**bovenvermelde plaatsen beletten niet de installatie van filters voor de bescherming van minderjarigen op specifieke plaatsen waar minderjarigen toegang hebben tot internet, zoals scholen of bibliotheken.

12. Het filteren en de-indexeren van internetinhoud door **zoekmachines** brengt het risico met zich mee dat de vrijheid van meningsuiting van internetgebruikers wordt geschonden. Zoekmachines hebben de vrijheid om informatie die beschikbaar is op het World Wide Web te crawlen en te indexeren. Ze mogen niet worden verplicht om hun netwerken en diensten proactief te monitoren om mogelijk illegale inhoud op te sporen en mogen geen ex-ante filter- of blokkeringsactiviteiten uitvoeren, tenzij daartoe opdracht is gegeven door een gerechtelijk bevel of door een bevoegde autoriteit. De-indexering of filtering van specifieke websites op verzoek van overheidsinstanties moet transparant zijn, nauwkeurig op maat worden gemaakt en regelmatig worden herzien, onder voorbehoud van naleving van de vereisten voor een eerlijk proces.

13. In dit deel worden ook enkele garanties genoemd die internetgebruikers moeten krijgen wanneer er beperkingen gelden, met name gericht op informatie aan de gebruiker en mogelijkheden om deze beperkingen aan te vechten. Dit wordt in de Raad van het Comité van Ministers van Europa genoemd **aanbeveling** over **het filteren en blokkeren**maatregelen. Internetgebruikers moeten informatie krijgen over wanneer filtering is geactiveerd, waarom een bepaald type inhoud is gefilterd en om te begrijpen hoe en volgens welke criteria de filtering werkt (bijvoorbeeld zwarte lijsten, witte lijsten, trefwoordblokkering, inhoudsclassificatie , de-indexering of filtering van specifieke websites of inhoud door zoekmachines). Ze moeten beknopte informatie en begeleiding krijgen met betrekking tot het handmatig opheffen van een actief filter, namelijk met wie ze contact moeten opnemen wanneer blijkt dat inhoud ongerechtvaardigd is geblokkeerd en de middelen waarmee een filter voor een specifiek type inhoud of website kan worden opgeheven. Gebruikers moeten effectieve en gemakkelijk toegankelijke rechtsmiddelen en rechtsmiddelen krijgen, waaronder de opschorting van filters, in gevallen waarin gebruikers beweren dat inhoud op ongerechtvaardigde wijze is geblokkeerd.

14. Het is mogelijk dat bedrijven, zoals **sociale netwerken** , inhoud verwijderen die is gemaakt en beschikbaar is gesteld door internetgebruikers. Deze bedrijven kunnen ook de accounts van gebruikers deactiveren (bijv. een gebruikersprofiel of aanwezigheid in sociale netwerken) om hun actie te rechtvaardigen bij niet-naleving van hun gebruiksvoorwaarden van de dienst. Dergelijke handelingen kunnen een aantasting vormen van het recht op vrijheid van meningsuiting en het recht om informatie te ontvangen en te verstrekken, tenzij is voldaan aan de voorwaarden van artikel 10, lid 2 van het EVRM zoals uitgelegd door het Hof.

15. Volgens de **Guiding Principles on Business and Human Rights** van de **Verenigde Naties Bedrijven** (die geen bindend instrument zijn) hebben de verantwoordelijkheid om de mensenrechten te respecteren, wat van hen vereist dat ze het veroorzaken of bijdragen aan negatieve effecten op de mensenrechten vermijden en ervoor zorgen of meewerken aan de sanering van dergelijke effecten. De plicht tot bescherming en toegang tot effectieve rechtsmiddelen rust in wezen op de staten. Dit wordt herhaald in paragraaf 5 van het gedeelte over **vrijheid van meningsuiting** . De maatschappelijke verantwoordelijkheid van online dienstverleners omvat een toezegging om haatzaaiende uitlatingen en andere inhoud die aanzet tot geweld of discriminatie te bestrijden. Aanbieders van onlinediensten moeten alert zijn op het gebruik van en redactionele reacties op uitingen die worden gemotiveerd door racistische, xenofobe, antisemitische, vrouwenhatende, seksistische (inclusief met betrekking tot lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgenders) of andere vooroordelen. Deze providers moeten ook klaar staan om internetgebruikers te helpen bij het melden van inhoud of meningsuiting en/of gedrag dat als illegaal kan worden beschouwd.

16. De **gids** waarschuwt internetgebruikers dat onlineserviceproviders die door gebruikers gemaakte inhoud hosten, het recht hebben om verschillende niveaus van redactioneel oordeel uit te oefenen over de inhoud van hun diensten. Onverminderd hun redactionele vrijheid dienen zij ervoor te zorgen dat het recht van internetgebruikers om informatie te zoeken, te ontvangen en te verstrekken niet wordt geschonden overeenkomstig artikel 10 van het EVRM. Dit betekent dat elke beperking van door gebruikers gegenereerde inhoud specifiek moet zijn, gerechtvaardigd moet zijn voor het doel waarvoor deze is beperkt, en moet worden gecommuniceerd aan de betrokken internetgebruiker.

17. De internetgebruiker moet een weloverwogen beslissing kunnen nemen over het al dan niet gebruiken van de onlinedienst. In de praktijk moet de internetgebruiker volledig worden geïnformeerd over alle voorziene maatregelen om door hem/hem gecreëerde inhoud te verwijderen of zijn/haar account te deactiveren voordat deze worden genomen. Internetgebruikers moeten ook toegankelijke (in een taal die de gebruiker begrijpt), duidelijke en nauwkeurige informatie krijgen over de feiten en gronden voor het nemen van maatregelen inzake het verwijderen van inhoud en het deactiveren van accounts. Dit omvat de wettelijke bepalingen waarop ze zijn gebaseerd en andere elementen die worden gebruikt om de evenredigheid en legitimiteit van het nagestreefde doel te beoordelen. Ze moeten ook een beoordeling van de inhoudsverwijdering en/of deactivering van het account kunnen aanvragen,

18. De zesde alinea betreft de kwestie van anonimiteit. Dit is gebaseerd op de jurisprudentie van het Hof, het Verdrag van Boedapest en andere instrumenten van het Comité van Ministers. Het Hof onderzocht de kwestie van de vertrouwelijkheid van internetcommunicatie in een zaak waarbij een lidstaat van de Raad van Europa er niet in was geslaagd een internetserviceprovider te dwingen de identiteit bekend te maken van een persoon die een onfatsoenlijke advertentie met betrekking tot een minderjarige op een internetdatingwebsite plaatste. Het Hof oordeelde dat hoewel vrijheid van meningsuiting en vertrouwelijkheid van communicatie primaire overwegingen zijn en gebruikers van telecommunicatie- en internetdiensten een garantie moeten hebben dat hun eigen privacy en vrijheid van meningsuiting zullen worden gerespecteerd, een dergelijke garantie niet absoluut kan zijn en soms moet opleveren aan andere legitieme imperatieven, zoals het voorkomen van wanorde of misdaad of het beschermen van de rechten en vrijheden van anderen. De Staat heeft een positieve verplichting om een kader te bieden dat deze tegenstrijdige belangen verzoent.

19. Het **Verdrag van Boedapest** stelt het gebruik van computertechnologie voor anonieme communicatie niet strafbaar. Volgens het **verklarend rapport** moet "de wijziging van verkeersgegevens met het oog op het vergemakkelijken van anonieme communicatie (bijv. activiteiten van anonieme remailersystemen) of de wijziging van gegevens met het oog op veilige communicatie (bijv. versleuteling) in principe worden beschouwd als een legitieme bescherming van privacy, en daarom worden beschouwd als zijnde met recht ondernomen. Het is echter mogelijk dat de partijen [bij het **Verdrag van Boedapest**] bepaalde misbruiken met betrekking tot anonieme communicatie strafbaar willen stellen, zoals wanneer de pakketkopinformatie wordt gewijzigd om de identiteit te verbergen van de dader bij het plegen van een misdrijf."

20. Het Comité van Ministers van de Raad van Europa heeft het beginsel van anonimiteit bevestigd in zijn **verklaring over de vrijheid van communicatie op internet** . Dienovereenkomstig, om te zorgen voor bescherming tegen online surveillance en om de vrijheid van meningsuiting te vergroten; De lidstaten van de Raad van Europa moeten de wil van internetgebruikers respecteren om hun identiteit niet bekend te maken. De

eerbiediging van de anonimiteit belet lidstaten echter niet maatregelen te nemen om de verantwoordelijken voor strafbare feiten op te sporen, in overeenstemming met het nationale recht, het EVRM en andere internationale overeenkomsten op het gebied van justitie en politie.

Zie hier de volledige tekst van de **Memorie** van **Toelichting** .

Bron: Raad van Europa

Council of Europe